

ชื่อวิทยานิพนธ์ การสื่อสารหลักธรรมทางพุทธศาสนาผ่านอรรถกถาชาดก

ผู้วิจัย นางสาวไพเราะ มากเจริญ ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ ดีสมโชค (2) รองศาสตราจารย์จันทนา

ทองประยูร ปีการศึกษา 2549

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักธรรมที่สื่อสารผ่านอรรถกถาชาดก 2) ศึกษากลวิธีการสื่อสารพุทธธรรมผ่านอรรถกถาชาดก

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ อรรถกถาชาดกทั้งหมดจำนวน 547 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในอรรถกถาชาดกและกลวิธีสื่อสารหลักธรรม โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณ ด้วยค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์พบว่า หลักธรรมที่มีการสื่อสารผ่านอรรถกถาชาดกมากที่สุด คือ การทำดี จำนวน 330 ชาดก คิดเป็นร้อยละ 60.20 การละเว้นชั่ว จำนวน 149 ชาดก คิดเป็นร้อยละ 27.10 และการทำให้บริสุทธิ์ จำนวน 68 ชาดก คิดเป็นร้อยละ 12.40 ตามลำดับ และกลวิธีการสื่อสารหลักธรรมที่ปรากฏในอรรถกถาชาดกได้แก่ การสื่อสารผ่านตัวละครจากการเสวยชาติของพระโพธิสัตว์ โดยส่วนใหญ่พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นมนุษย์ จำนวน 360 ชาดก คิดเป็นร้อยละ 65.80 เสวยพระชาติเป็นเทวดา จำนวน 63 ชาดก คิดเป็นร้อยละ 11.50 และรองลงมาเสวยพระชาติเป็นสัตว์ 4 เท้า จำนวน 58 ชาดก คิดเป็นร้อยละ 10.60 ตามลำดับ การสื่อสารผ่านองค์ประกอบของวรรณศิลป์ พบว่า มีการสื่อสารผ่านอารมณ์สะเทือนใจ ความนึกคิดและจินตนาการ และเทคนิคการดำเนินเรื่อง ทั้งยังมีการสื่อสารโดยใช้ภาษาภาพพจน์ โดยใช้ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน และสัญลักษณ์ เป็นหลัก

คำสำคัญ หลักธรรมทางพุทธศาสนา การสื่อสาร อรรถกถาชาดก

Thesis title: The Communication of the Buddhist Doctrine in Atthakathā Jātaka.
Researcher: Miss Pairor Makcharoen; **Degree:** Master of Communication Arts;
Thesis advisers: (1) Dr.Pornthip Desomchok, Associate Professor; (2) Chantana Thongprayoon, Associate Professor; **Academic year:** 2006

ABSTRACT

The purposes of this research were to study (1) the Buddhist doctrine communicated in the Jataka tales; and (2) the ways in which Buddhist doctrine were communicated in the Jataka tales.

The study was document research. The sample was the collection of 547 Jataka tales of the former incarnations of the Lord Buddha. The research tool was an analysis form to record the Buddhist doctrine in the Jataka tales and the ways in which they were communicated. Quantitative data were analyzed using percentages, and qualitative data were analyzed using descriptive analysis.

The results showed that (1) the Buddhist doctrine that was most communicated was the teaching to do good (330 tales, 60.20%); to abstain from doing evil (149 tales, 27.10%) and to have a pure heart (68 tales, 12.40%); and (2) The main method of communicating the doctrine was via the action of a Bhoddisatva character sacrificing himself to live another life: in 360 tales (65.80%) the Bhoddisatva was reborn as a human; in 63 tales (11.50%) as a god; and in 58 tales (10.60%) as a four-legged animal. Analysis of the use of literary components showed that the messages were communicated using emotions, ideas, imagination, and plot techniques. Messages were also communicated using figurative language including analogy, metaphor, personification and symbolism.

Keywords: Buddhist doctrine (dharma), Communication, Atthakathā Jātaka.